МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
АГРОБІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Спеціальність Н3 «Садово-паркове господарство»

Допускається до захисту
Зав. кафедри лісового та садово-паркового господарства
_____ канд. с.-г. наук Т.П. Лозінська
«____»_____2026 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

Проєктні пропозиції квітникового оформлення з використанням українського орнаменту на прикладі м. Біла Церква

Виконала**: Боженко Таміла Віталіївна _____**
Керівник **доцент Олешко О.Г._____**
Рецензент _____

Біла Церква – 2026

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
АГРОБІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Спеціальність Н3 «Садово-паркове господарство»

Затверджую
Гарант ОП
_____канд. біол. наук Н.М. Крупа
«____»_____2026 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
Боженко Таміла Віталіївна
Тема: **Проєктні пропозиції квітникового оформлення з використанням українського орнаменту на прикладі м. Біла Церква**

Затверджено наказом ректора № 496/С від 4.11.2025 р.

Термін здачі студентом готової кваліфікаційної роботи в деканат: до «02» 11 2026 р.

Перелік питань, що розробляються в роботі. Вихідні дані.

1. Дослідити особливості українського народного орнаменту, його символіку, композиційні принципи та можливості використання в сучасному ландшафтному дизайні.
2. Проаналізувати вітчизняний і зарубіжний досвід використання національних орнаментальних мотивів у квітниковому оформленні та благоустрої громадських просторів.
3. Провести аналіз території об’єкта проєктування, оцінити її планувальні, просторові та природно-кліматичні умови для створення квітникових композицій.
4. Розробити проєктні пропозиції квітникового оформлення обраної території з використанням мотивів українського орнаменту та підготувати відповідні графічні матеріали.
5. Підібрати асортимент декоративних рослин для реалізації проєктних рішень з урахуванням їхніх біоекологічних властивостей, декоративних характеристик і придатності до умов міського середовища.
6. Обґрунтувати технологічні особливості створення й утримання квітника та визначити орієнтовну вартість реалізації проєктних рішень.

Календарний план виконання роботи

Етап виконання	Дата виконання етапу	Відмітка про виконання
Огляд літератури	01.10.2025 - 01.09.2026	Виконано
Методична частина	01.10.2025 - 01.12.2025	Виконано
Дослідницька частина	01.10.2026 - 01.10.2026	Виконано
Оформлення роботи	01.09.2026 - 01.11.2026	Виконано
Перевірка на плагіат	20.10.2026 - 01.11.2026	Виконано
Подання на рецензування	02.11.2026	Виконано
Попередній розгляд на кафедрі	10.11.2026	Виконано

Керівник кваліфікаційної роботи _____ Олешко О.Г.

Здобувач _____ Боженко Т.В.

Дата отримання завдання «_15_» ____09____ 2025 р

ДЕКЛАРАЦІЯ

про дотримання академічної доброчесності під час виконання кваліфікаційної роботи

Я, **Боженко Таміла Віталіївна**, здобувачка другого рівня вищої освіти за освітньою програмою «Садово-парове господарство», підтверджую, що кваліфікаційну роботу з теми: «**Проєктні пропозиції квітникового оформлення з використанням українського орнаменту на прикладі м. Біла Церква**» виконано мною з дотриманням принципів і правил академічної доброчесності.

Підтверджую, що:

- роботу виконано особисто на основі власних розробок і суджень;
- у роботі належним чином зазначено авторство та джерела використаних текстів, ідей, даних, зображень та інших матеріалів;
- наведені результати дослідження, дані та висновки є достовірними;
- робота не містить свідомо сфабрикованої чи сфальсифікованої інформації.

У процесі виконання роботи було використано інструменти штучного інтелекту, зокрема для оформлення та редагування тексту (ChatGPT, Gemini), для перекладу тексту (ChatGPT), для створення зображень та покращення візуалізації проєктних пропозицій (ChatGPT, Gemini). Відомості про це наведено в роботі згідно з вимогами законодавства та встановленими правилами академічної доброчесності.

Я усвідомлюю відповідальність за зміст кваліфікаційної роботи та дотримання вимог академічної доброчесності під час її підготовки.

Дата: 29.10.2026

Здобувачка вищої освіти:_____

(підпис / кваліфікований електронний підпис)

РЕФЕРАТ

Боженко Т. **Проєктні пропозиції квітникового оформлення з використанням українського орнаменту на прикладі м. Біла Церква.**

Дипломна робота присвячена розробленню проєктних пропозицій квітникового оформлення з використанням елементів українського національного орнаменту на прикладі об'єкта у м. Біла Церква. Розглянуто історичні та композиційні особливості українського орнаменту, його символіку й можливості використання в сучасному ландшафтному дизайні. Проаналізовано вітчизняний і зарубіжний досвід створення орнаментальних квітників та визначено основні принципи їх проєктування.

Проведено передпроєктний аналіз території квітника, розташованого на Олександрійському бульварі. Оцінено природні умови, просторові особливості ділянки, її функціональне призначення та можливості використання для створення декоративної квітникової композиції.

Розроблено концепцію регулярного орнаментального квітника площею 1078 м² на основі геометричного мотиву української вишивки «безконечник», характерного для орнаментальних традицій Поділля та Хмельниччини. Запропоновано композиційне рішення з урахуванням симетрії, ритму, повторюваності елементів і колірного контрасту. Сформовано асортимент рослин, до якого увійшли *Salvia splendens* ‘Sizzler Red’, *Coleus scutellarioides* ‘Dark Chocolate’, *Jacobaea maritima* ‘Silverdust’ та *Tagetes patula* ‘Bonanza Yellow’. Визначено технологічні етапи створення квітника, особливості висаджування рослин і подальшого догляду за композицією.

Виконано кошторисний розрахунок реалізації проєктних рішень. Загальна вартість створення квітника становить 905444,00 грн. . Запропоноване проєктне рішення сприятиме підвищенню декоративної виразності території, формуванню позитивного візуального образу території та популяризації української культурної спадщини засобами ландшафтного дизайну.

Кваліфікаційна робота магістра містить 52 сторінки, 8 таблиць, 15 рисунків, список використаних джерел із 34 найменувань, 1 додаток.

Ключові слова: український орнамент, безконечник, орнаментальний квітник, квітникове оформлення, ландшафтний дизайн, декоративні рослини, озеленення міського середовища, Біла Церква.

ANNOTATION

Bozhenko T. **Project proposals for floral design with Ukrainian ornamentation, using the example of BilaTserkva.**

The diploma thesis is devoted to the development of design proposals for floral arrangements incorporating elements of the Ukrainian national ornament, using a site in the city of Bila Tserkva as an example. The historical and compositional features of Ukrainian ornament, its symbolism, and its potential applications in contemporary landscape design are examined. Ukrainian and international experience in creating ornamental flowerbeds is analysed, and the basic principles of their design are identified.

A pre-design analysis of the flowerbed site located on Oleksandriiskyi Boulevard was conducted. The natural conditions, spatial characteristics, functional purpose of the site, and its potential for creating a decorative floral composition were assessed.

A concept for a formal ornamental flowerbed with an area of 1,078 m² was developed, based on the geometric motif of the Ukrainian embroidery pattern known as the *bezkonechnyk* (endless pattern), characteristic of the ornamental traditions of Podillia and Khmelnytskyi region. The compositional design takes into account symmetry, rhythm, repetition of elements, and colour contrast. A plant assortment was selected, including *Salvia splendens* ‘Sizzler Red’, *Coleus scutellarioides* ‘Dark Chocolate’, *Jacobaea maritima* ‘Silverdust’, and *Tagetes patula* ‘Bonanza Yellow’. The technological stages of flowerbed construction, planting procedures, and subsequent maintenance requirements were determined.

A cost estimate for implementing the proposed design solutions was prepared. The total cost of creating the flowerbed amounts to UAH 905444,00. The proposed design will enhance the aesthetic appeal of the site, contribute to the formation of a positive visual image of the area, and promote Ukrainian cultural heritage through landscape design.

The master's qualification thesis comprises 52 pages, 8 tables, 15 figures, a list of references containing 34 entries, and appendices.

Keywords: Ukrainian ornament, *bezkonechnyk* (endless pattern), ornamental flowerbed, floral design, landscape design, ornamental plants, urban landscaping, Bila Tserkva.

ЗМІСТ

ВСТУП……..	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ОРНАМЕНТУ В КВІТНИКОВОМУ ОФОРМЛЕННІ……	10
1.1. Квітникове оформлення в системі ландшафтного дизайну міського середовища……..	10
1.2. Український національний орнамент: історія, символіка та композиційні особливості…….	12
1.3. Сучасний досвід створення орнаментальних квітників і використання національних мотивів у ландшафтному дизайні……..	16
РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИРОДНИХ УМОВ, ОБ'ЄКТУ, ТА МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ……..	22
2.1. Кліматичні та погодні умови м. Біла Церква…….	22
2.2. Ґрунтові та екологічні умови……	24
2.3. Методи та методика досліджень……	24
2.4. Містобудівна і ландшафтно-планувана характеристика території проєктування та аналіз сучасного стану ……	26
РОЗДІЛ 3. ПРОЄКТНІ ПРОПОЗИЦІЇ КВІТНИКОВОГО ОФОРМЛЕННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ УКРАЇНСЬКОГО ОРНАМЕНТУ…….	31
3.1. Розроблення проєкту квітника на основі українських орнаментальних мотивів та підбір асортименту рослин……	31
3.2. Технологія створення та сезонного утримання орнаментальних квітників……	37
РОЗДІЛ 4. ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ПРОЄКТНИХ РІШЕНЬ.....	40
4.1. Розрахунок вартості розсади і робіт з озеленення для створення квітника……	40
4.2. Розрахунок вартості додаткових витратних матеріалів і робіт……	43
ВИСНОВКИ ……	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ……..	48
ДОДАТКИ……..	51

ВСТУП

В умовах сучасного розвитку міського середовища важливого значення набуває вдосконалення квітникового оформлення громадських просторів як засобу підвищення їхньої естетичної привабливості та формування гармонійного ландшафту. Квітники є важливим елементом системи міського озеленення, що забезпечує декоративну виразність територій, урізноманітнює їхнє просторове сприйняття та сприяє формуванню індивідуального образу міста [14, 19, 34].

Особливої актуальності набуває використання елементів української національної культури в ландшафтному дизайні, що дає змогу поєднувати сучасні проєктні рішення з традиціями народного мистецтва. Український орнамент є важливою складовою національної культурної спадщини, у якій відображено символічні уявлення, естетичні уподобання та художні традиції українського народу [12, 27]. Використання орнаментальних мотивів у сучасних дизайн-практиках сприяє переосмисленню культурного досвіду та формуванню національної ідентичності [26, 34].

Особливий інтерес для квітникового оформлення становлять рослинні й геометричні орнаменти, які можуть бути трансформовані в композиційні схеми клумб, партерів та інших типів квітників [18, 34]. Їх використання передбачає врахування закономірностей побудови орнаменту, зокрема ритму, симетрії, повторюваності елементів, пропорційності та колористичної гармонії. Водночас створення декоративних композицій потребує обґрунтованого добору рослин з урахуванням їхніх біоекологічних особливостей, висоти, форми куща, забарвлення листків і квіток, тривалості цвітіння та стійкості до умов міського середовища [4, 15, 21, 23].

Дослідження особливостей квітникового оформлення міських територій підтверджують необхідність урахування екологічних умов зростання рослин і декоративних характеристик асортименту під час розроблення проєктних рішень [5, 10, 14]. Для м. Біла Церква використання

українських орнаментальних мотивів у квітниковому оформленні може стати засобом підвищення художньої виразності громадських просторів та посилення їх національної своєрідності.

Отже, актуальність дослідження зумовлена необхідністю розроблення комплексних проєктних пропозицій, які поєднують традиції українського орнаментального мистецтва, сучасні принципи ландшафтного дизайну, біоекологічно обґрунтований добір декоративних рослин і технологічні особливості створення орнаментальних квітників.

Мета дослідження: розробити проектні пропозиції квітникового оформлення об'єкту у м. Біла Церква з використанням українського орнаменту, що забезпечить високу декоративність, сезонну виразність та гармонійне включення у міський простір.

Завдання:

1. Дослідити особливості українського народного орнаменту, його символіку, композиційні принципи та можливості використання в сучасному ландшафтному дизайні.
2. Проаналізувати вітчизняний і зарубіжний досвід використання національних орнаментальних мотивів у квітниковому оформленні та благоустрої громадських просторів.
3. Провести аналіз території об'єкта проєктування, оцінити її планувальні, просторові та природно-кліматичні умови для створення квітникових композицій.
4. Розробити проєктні пропозиції квітникового оформлення обраної території з використанням мотивів українського орнаменту та підготувати відповідні графічні матеріали.
5. Підібрати асортимент декоративних рослин для реалізації проєктних рішень з урахуванням їхніх біоекологічних властивостей, декоративних характеристик і придатності до умов міського середовища.
6. Обґрунтувати технологічні особливості створення й утримання квітника та визначити орієнтовну вартість реалізації проєктних рішень.

Об'єкт дослідження – квітникове оформлення об'єкту на бульварі Олександрійському в м. Біла Церква.

Предмет дослідження **–** композиційні особливості використання мотивів українського національного орнаменту в квітниковому оформленні, принципи добору асортименту декоративних рослин та технологічні прийоми створення орнаментальних квітників в умовах міського середовища.

Апробація**.** Основні положення кваліфікаційної роботи висвітлювалися у тезах доповідей на Всеукраїнській науково-практичній конференції магістрантів і молодих дослідників «Наукові пошуки молоді у XXI столітті», Біла Церква, 28 жовтня 2026 р.

Боженко Т.В., Олешко О.Г. Формування декоративних квітників за мотивами української вишивки: композиційні принципи та добір рослин // «Інноваційні технології в агрономії, землеустрої, лісовому та садово-парковому господарстві»: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції магістрантів і молодих дослідників, 28 жовтня 2026 року. – Біла Церква: БНАУ. – С. 113-115.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ОРНАМЕНТУ В КВІТНИКОВОМУ ОФОРМЛЕННІ

1.1. Квітникове оформлення в системі ландшафтного дизайну міського середовища

Об’єкти озеленення, зокрема квітниково-декоративні насадження, виконують не лише естетичну та композиційно-художню роль, а й є важливим складником екологічної інфраструктури міста, сприяючи поліпшенню якості міського середовища та створенню сприятливих умов для відпочинку населення [3,19, 23].

Квітникове оформлення є одним із найбільш виразних і мобільних засобів ландшафтної архітектури. Воно дає змогу змінювати художній образ міського простору, надавати йому індивідуальності, акцентувати увагу на важливих архітектурних і композиційних вузлах, а також формувати естетично привабливе середовище для мешканців і гостей міста [7, 18, 19]. Завдяки різноманітності форм, кольорів, фактур і сезонної динаміки декоративних рослин квітникові композиції є ефективним засобом урізноманітнення міського ландшафту [4, 5].

Багатофункціональність квітникового оформлення в урбанізованому середовищі проявляється у кількох взаємопов’язаних аспектах:

Екологічна та мікрокліматична функція. Насадження трав’янистих квітково-декоративних рослин беруть участь у формуванні сприятливого мікроклімату, сприяють затіненню поверхні ґрунту, зменшенню його перегрівання, затриманню частини пилу та підтриманню біорізноманіття міських територій. Ефективність цих процесів залежить від видового складу, щільності насаджень, площі озеленення та умов місцезростання [3, 19, 23].

Архітектурно-планувальна та естетична функція. Квітники виконують роль кольорових і композиційно-просторових акцентів, підкреслюють вхідні зони парків, площі, пішохідні алеї та інші елементи міського простору. Вони

допомагають організовувати відкриті території, формувати композиційні осі, візуально розмежовувати функціональні зони та спрямовувати рух пішохідних потоків [7, 19, 30, 31].

Соціально-психологічна та соціокультурна функція. Наявність виразного квітникового оформлення підвищує естетичну привабливість міських територій, урізноманітнює візуальне сприйняття забудови та створює сприятливі умови для психологічного відновлення й відпочинку людини. Використання національних символів і традиційних орнаментальних мотивів у квітникових композиціях також сприяє збереженню культурної спадщини та формуванню локальної ідентичності [12, 26, 27, 34].

У садово-парковому мистецтві квітникові композиції розрізняють за характером планувальної побудови на регулярні та пейзажні. До регулярних форм належать партери, клумби, рабатки, бордюри та модульні квітники, для яких характерні геометрична впорядкованість, симетрія та чіткість композиційної структури. Пейзажні композиції представлені міксбордерами, квітковими групами, рокаріями та альпінаріями, що характеризуються вільнішим розміщенням рослин і наближенням до природних угруповань [30, 31, 32].

Особливе місце в системі квітникового оформлення міських територій посідають регулярні орнаментальні та килимові квітники. Для них характерні геометрична симетрія, чіткість композиційних осей, ритмічність і повторюваність елементів. Під час їх створення використовують переважно низькорослі декоративні рослини з компактною формою росту, тривалим періодом цвітіння або виразним забарвленням листків. Важливими умовами формування таких композицій є достатня щільність садіння рослин, контрастність кольорових поєднань і збереження чіткості орнаментального рисунка протягом усього декоративного періоду [4, 6, 30, 31, 33].

На сучасному етапі розвитку ландшафтного дизайну спостерігається тенденція до поєднання традиційних прийомів регулярного квітникового

оформлення з елементами національного декоративно-прикладного мистецтва. Одним із проявів такого підходу є створення квітників на основі українських орнаментальних мотивів, зокрема композицій, стилізованих під традиційну вишивку. Їх використання у громадських просторах, біля репрезентативних об’єктів, меморіальних комплексів і вхідних груп парків дає змогу поєднувати декоративну функцію озеленення з популяризацією національної культурної спадщини [12, 18, 26, 27, 33].

1.2. Український національний орнамент: історія, символіка та композиційні особливості

Український національний орнамент є важливою складовою культурної спадщини українського народу, у якій відображено його світоглядні уявлення, естетичні вподобання, зв’язок із природою та традиційні способи художнього осмислення навколишнього світу. Орнаментальні мотиви сформувалися впродовж тривалого історичного розвитку й набули поширення в різних видах народного мистецтва: вишивці, ткацтві, кераміці, писанкарстві, різьбленні по дереву, настінному розписі та декоративному оздобленні предметів побуту. Характерними особливостями української орнаментики є різноманітність геометричних і рослинних форм, ритмічність, симетрія, гармонійне поєднання кольорів та використання символічних зображень [12, 27, 34].

Для ландшафтного дизайну український орнамент становить особливий інтерес, оскільки його композиційні принципи можуть бути перенесені у просторову організацію квітників, партерів, рабаток і тематичних садів. Використання національних мотивів у квітниковому оформленні дає змогу створювати виразні композиції, які поєднують декоративну функцію озеленення з популяризацією культурної спадщини. При цьому важливо не просто відтворювати традиційний рисунок, а творчо адаптувати його до масштабу території, особливостей рослинного матеріалу та умов сприйняття композиції в міському середовищі [18, 26, 34].

Витоки української орнаментальної традиції пов’язані з давніми землеробськими культурами, зокрема трипільською культурою, для якої характерним було декоративне оздоблення кераміки геометричними, спіральними та іншими стилізованими мотивами. Упродовж наступних історичних періодів орнаментальні традиції розвивалися під впливом місцевих культурних особливостей, господарської діяльності та контактів із сусідніми народами. Значного поширення набули декоративні мотиви, пов’язані з рослинним світом, геометричними фігурами й стилізованими зображеннями тварин [12, 27].

Важливе місце в розвитку української орнаментики посідає вишивка, яка вирізняється регіональним різноманіттям технік, композиційних схем і колористичних рішень. У різних регіонах України сформувалися характерні стилі оздоблення одягу, рушників і побутових тканин. Наприклад, для окремих осередків Поділля характерні насичені багатоколірні композиції, для Полтавщини – вишукані рослинні мотиви та традиційна біла вишивка, а для Карпатського регіону – виразні геометризовані форми й контрастні кольорові поєднання [12].

За характером зображувальних елементів український народний орнамент поділяють на геометричний (рис. 1.1), рослинний (рис. 1.2), зооморфний (рис. 1.3) та антропоморфний. Для проєктування квітників найбільше значення мають геометричні й рослинні мотиви, оскільки їх відносно легко відтворити за допомогою декоративних рослин різного забарвлення, висоти та форми [12, 18, 27, 33].

1. Геометричний орнамент. Складається з ромбів, трикутників, квадратів, хрестів, зигзагів, прямих і хвилястих ліній, розеток та інших геометризованих форм. Його композиція зазвичай ґрунтується на повторюваності елементів, симетрії, чергуванні мотивів і ритмічному впорядкуванні рисунка. Геометричні орнаменти особливо придатні для регулярних квітників [12, 27].



Рис. 1.1. **Геометричні мотиви української вишивки в рушнику, характерні для Галичини, Покуття, Буковини.**
Джерело: https://wizerunok.com/towels

2. Рослинний орнамент. Основу становлять стилізовані квіти, листки, пагони, гілки, плоди та виноградні лози. Поширеним мотивом є Дерево життя, композиція якого часто передбачає центральну вісь і симетричне розміщення бічних елементів. Рослинні мотиви дають змогу створювати квітники з плавними контурами, центральними акцентами та послідовним розташуванням рослинних груп [12, 18, 27].



Рис. 1.2. Рослинні мотиви українського орнаменту в рушнику Середньої Наддніпрянщини, Полтавщини.
Джерело: https://honchar.org.ua/collections/detail/2424

3. Зооморфний орнамент представлений стилізованими зображеннями птахів та інших тварин. У квітниковому оформленні їх доцільно використовувати у вигляді спрощених силуетів, які можна передати за допомогою контрастних кольорових площин і рослинних груп [12, 27].



Рис. 1.3. Зооморфний орнамент української вишивки в рушнику Середньої Наддніпрянщини, Чернігівщини.
Джерело: https://honchar.org.ua/collections/detail/2430

Використання національних мотивів у ландшафтному дизайні передбачає творче переосмислення традиційних орнаментів і пристосування їх до просторових, екологічних та естетичних вимог сучасного середовища. Українська орнаментика характеризується різноманітністю геометричних і рослинних форм, зокрема ромбів, розеток, хвилястих ліній, гілок, квітів і стилізованих дерев. Ці елементи можуть бути використані як основа для створення композиційних схем квітників різної конфігурації [18, 27, 33]. Дослідження символіки українських рослинних орнаментів засвідчують важливість їхнього культурного контексту та необхідність уважного ставлення до традиційних мотивів під час їх сучасної інтерпретації (табл. 1.1) [12, 27].

Таблиця 1.1 – **Характеристика традиційних мотивів українського орнаменту та можливості їх використання у квітниковому оформленні**

Орнаментальний мотив	Традиційні асоціації та символічні трактування	Можливості використання у квітнику
Ромб	Родючість, засіяне поле, упорядкованість; значення залежить від контексту	Повторювані ромбоподібні модулі, геометричні клумби
Розетка	Сонячна символіка, циклічність, гармонія	Круглі квітники з центральним акцентом і радіальним рисунком
Дерево життя	Єдність світу, відновлення, життєва сила	Симетрична композиція з центральною віссю та розгалуженими елементами
Квітка	Краса, цвітіння, життєве оновлення	Центральні квіткові мотиви з контрастними пелюстками
Виноградна лоза	Розвиток, плодючість, достаток у відповідних традиційних контекстах	Лінійні композиції з плавними пагонами та повторюваними елементами
Хвиляста лінія	Рух, плинність; можливі асоціації з водою	Хвилясті бордюри, плавні переходи між кольоровими ділянками
Хрест	Різні світоглядні й релігійні значення залежно від традиції	Симетричні чотирипроменеві композиції

Примітка: складено на основі джерел [12, 18, 27, 34].

1.3. Сучасний досвід створення орнаментальних квітників і використання національних мотивів у ландшафтному дизайні

У сучасному ландшафтному дизайні квітникове оформлення розглядається не лише як засіб декоративного озеленення, а й як інструмент формування індивідуального образу міського простору, відображення культурних традицій та національної ідентичності. Одним із перспективних напрямів є створення орнаментальних квітників, у композиції яких використовуються геометричні, рослинні та символічні мотиви народного мистецтва. Такі композиції дають змогу поєднувати художню виразність, функціональність озеленення та культурно-історичний зміст [18, 26, 27].

За дослідженням К. Б. Рожак-Литвиненко та А. А. Бережної, сучасні квітникові композиції формуються з урахуванням законів композиції, кольорознавства, особливостей декоративних рослин і характеру

архітектурного середовища. Автори розглядають регулярні квітники, абстрактні композиції та природні за характером насадження як основні засоби квіткового оформлення міських територій [33]. Застосування цих принципів створює передумови для проєктування квітників, у яких рослинний матеріал формує чітко окреслений орнаментальний рисунок [30, 31, 34.

Дослідження наукових праць та сучасного досвіду ландшафтного проєктування свідчить, що традиційний орнамент легко адаптується до вимог геометрії регулярних квітників.

У статті «Орнаменталістика та українські традиції в садах» розглянуто можливості інтеграції українських орнаментальних структур у сучасний ландшафтний дизайн. Автори акцентують увагу на геометричних принципах побудови орнаменту, культурній символіці та створення квітників, рисунок яких може сприйматися з підвищених оглядових точок [18]. Такий підхід є перспективним для громадських просторів, де квітники можуть виконувати роль своєрідних ландшафтних панно та виразних візуальних акцентів.

В Україні національно орієнтоване квітникове оформлення дедалі частіше використовується для створення виразних візуальних акцентів і підкреслення культурної своєрідності громадських просторів. Прикладом виразного використання національних мотивів у квітниковому оформленні стала виставка квітів «Річка вишиванок», організована у 2010 р. на київському Співочому полі. Експозиція включала килимові квітники, у яких за допомогою щільної посадки низькорослих декоративних рослин відтворювали орнаментальні мотиви української вишивки, зокрема характерні для Поділля та Полтавщини (рис. 1.4).





Рис. 1.4. Приклади килимових квітників з українськими мотивами, Київ, Співоче поле, 2010 р.
Джерело: https://www.pinterest.com/pin/476959416806521017/.

Орнаментальні квітники можна побачити і на інших об'єктах столиці і міст України. Геометрію рослинного малюнка часто підкреслюють контрастними інертними матеріалами (рис. 1.5).

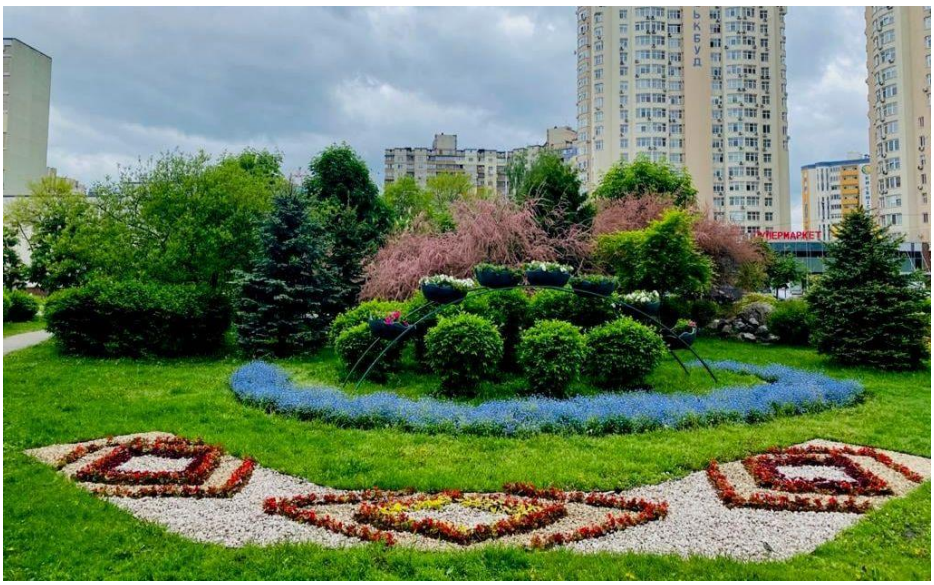


Рис. 1.5. Приклад квітника з українським орнаментом, м. Київ.
Джерело: https://vechirniy.kyiv.ua/news/52899/?utm_source.

Одним із прикладів є також квітник у формі вишиваного рушника, створений у парку «Відрадний» у Києві. У композиції використано традиційні мотиви української вишивки, передані за допомогою кольорових блоків декоративних рослин (рис. 1.6). Для формування рисунка застосовано, зокрема, альтернантеру, бегонію, сеткреазію, агератум і чорнобривці.



Рис. 1.6. .Орнаментальний квітник у формі українського вишитого рушника в парку «Відрадний» у Києві.
Джерело: The Village Україна.

Важливим композиційним завданням є збереження впізнаваності рисунка, чіткості його контурів і достатнього контрасту між окремими елементами. Для досягнення такого ефекту рослини висаджують щільними групами, а їхнє забарвлення добирають відповідно до попередньо розробленої схеми.

У європейській практиці поширеним є створення килимових квітників, у яких декоративні рослини утворюють складні геометричні та рослинні візерунки. Такі композиції історично використовували в регулярних садах, а згодом вони стали характерним елементом громадських парків. Для їх створення застосовують низькорослі рослини з компактною формою та виразним забарвленням листків або квіток. Орнамент формують за допомогою чергування кольорових площин, концентричних кіл, ромбів, розеток, хвилястих ліній і симетричних елементів.

Отже, сучасний досвід свідчить про значний потенціал використання українських національних мотивів у квітниковому оформленні міських територій.

На основі розглянутих прикладів можна визначити основні принципи розроблення квітникового оформлення з використанням українського орнаменту у м. Біла Церква:

1. Орнаментальна виразність. Вибір одного або кількох традиційних мотивів, які легко розпізнаються та можуть бути адаптовані до конфігурації території.

2. Композиційна впорядкованість. Використання симетрії, ритму, повторюваності, пропорційності й чіткого розмежування кольорових площин.

3. Обґрунтований добір рослин. Поєднання видів із подібними вимогами до освітлення, ґрунтових умов і зволоження, з урахуванням висоти, характеру росту та декоративності протягом сезону.

4. Колористична гармонія. Використання обмеженої палітри кольорів, яка відповідає обраному орнаменту й забезпечує його читабельність на відстані.

РОЗДІЛ 2.
ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИРОДНИХ УМОВ, ОБ'ЄКТУ, ТА МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ

2.1. Кліматичні та погодні умови м. Біла Церква

Ділянка проєктування розташована в місті Біла Церква Київської області, яке знаходиться в межах Правобережного Лісостепу України. Територія характеризується помірно-континентальним кліматом із чітко вираженою сезонністю, відносно м'якою зимою, тривалим теплим літом, помірно теплою весною та осінню. Кліматичні умови регіону формуються під впливом загальної циркуляції повітряних мас, особливостей рельєфу, підстильної поверхні та сезонних змін надходження сонячної радіації.

Середньорічна температура повітря становить близько +8 °С. Найхолоднішим місяцем року зазвичай є січень із середньомісячною температурою близько -4…-6 °С, а найтеплішим – липень, коли середні температури повітря сягають +20…+22 °С. Літній період характеризується достатньою тривалістю та значною кількістю сонячних днів. Упродовж окремих періодів спостерігаються високі температури повітря, а абсолютні максимуми можуть досягати +35…+38 °С. Такі погодні умови супроводжуються підвищеним випаровуванням вологи з поверхні ґрунту та рослин, що особливо впливає на стан зелених насаджень у міському середовищі.

Зимовий період переважно помірно холодний, із нестійким сніговим покривом і частими коливаннями температури повітря навколо 0 °С. Для нього характерне чергування морозних періодів із відлигами, випаданням снігу, мокрого снігу та дощу. В окремі роки можливі короткочасні зниження температури до значних від’ємних значень, що необхідно враховувати під час добору деревних, кущових і трав’янистих рослин для озеленення території.

Річна кількість атмосферних опадів становить орієнтовно 550–600 мм. Основна їх частина припадає на теплий період року, зокрема на кінець весни та літні місяці, коли опади часто мають характер короткочасних злив, іноді супроводжуються грозами та поривчастим вітром. Водночас розподіл опадів протягом року є нерівномірним. У липні та серпні нерідко спостерігаються триваліші бездощові періоди, які супроводжуються підвищенням температури повітря, інтенсивним випаровуванням і зниженням відносної вологості. Такі умови можуть спричиняти дефіцит ґрунтової вологи, пригнічення росту рослин і зниження декоративності газонів та квітникових композицій.

Важливим кліматичним чинником є вітровий режим. Упродовж року переважають вітри західного та північно-західного напрямків, хоча їхня повторюваність і швидкість змінюються залежно від сезону та синоптичної ситуації. Вітри впливають на температурний і вологісний режим території, інтенсивність випаровування, а також на механічне навантаження на крони дерев і кущів. У міських умовах їхній вплив може посилюватися або послаблюватися залежно від характеру забудови, наявності відкритих просторів і щільності зелених насаджень.

Особливістю сучасних погодних умов є зростання частоти періодів літньої спеки, нерівномірний розподіл опадів, чергування посушливих інтервалів із короткочасними інтенсивними дощами. Це підвищує актуальність застосування кліматично адаптованих підходів до формування міського озеленення, зокрема використання посухостійких видів рослин, створення затінених зон, збереження ґрунтової вологи та впровадження ефективних систем відведення й накопичення дощової води.

Ділянка є відкритою, добре інсольованою протягом усього світлового дня. Через відкритість та оточення асфальтованими проїжджими частинами ділянка піддається підвищеному вітровому навантаженню та інтенсивному випаровуванню вологи (мікрокліматичний ефект «теплового острова»).

2.2. Ґрунтові та екологічні умови

На території поширені сірі лісові та темно-сірі підзолені ґрунти, а також чорноземи реградовані. За механічним складом вони є легко- та середньосуглинковими, з нейтральною або слабокислою реакцією середовища pH 6,0–6,8.

Оскільки ділянка знаходиться в безпосередній близькості до транспортної розв'язки, верхній шар ґрунту зазнає техногенного впливу (ущільнення, можливий накопичувальний ефект від вихлопних газів та протиожеледних реагентів у зимовий період).

Для забезпечення повноцінного розвитку килимового квітника передбачено часткову заміна верхнього шару ґрунту 20–30 см на родючу ґрунтосуміш: грунт, торф, пісок у співвідношенні 2:1:1.

2.3. Методи та методика досліджень.

Дослідження проводили упродовж 2025–2026 рр. із використанням комплексу загальнонаукових, польових, розрахунково-аналітичних і проєктних методів, спрямованих на вивчення особливостей створення орнаментальних квітників, оцінювання вихідного стану ділянки та розроблення проєктних пропозицій щодо квітникового оформлення з використанням елементів української національної орнаментики.

Для вивчення вітчизняного та зарубіжного досвіду створення регулярних і килимових квітників, дослідження сакрально-символічного та семантичного змісту української орнаментики, а також аналізу біоекологічних особливостей однорічних квітково-декоративних культур застосовували метод аналізу наукових, довідкових і проєктних джерел.

Натурне (візуальне) обстеження проводили безпосередньо на ділянці проєктування, розташованій на Олександрійському бульварі м. Біла Церква,. Обстеження передбачало визначення просторових і планувальних характеристик території, вивчення особливостей організації транзитних пішохідних і транспортних потоків, оцінювання загального стану наявних

зелених насаджень, зокрема газонного покриття та бордюру із самшиту вічнозеленого.

Метод фотофіксації використовували для документування вихідного стану території, формування фотоматеріалів об'єкта, визначення перспективних точок огляду та подальшої фотоприв'язки розроблених проєктних пропозицій до існуючого просторового середовища.

Мікрокліматичний аналіз передбачав оцінювання умов інсоляції території та особливостей вітрового режиму з метою визначення екологічних умов вирощування квітково-декоративних культур і обґрунтування їх добору відповідно до умов місцезростання.

Для забезпечення геометричної точності відтворення традиційних українських орнаментальних мотивів у композиції квітника створювали модульну сітку розмітки, яка забезпечить пропорційне перенесення графічного зображення орнаменту на план квітника зі збереженням його геометрії, симетрії та композиційної цілісності.

Методи комп'ютерного ландшафтного проєктування та тривимірного моделювання використовували для розроблення проєктної документації, зокрема опорного плану, генерального плану, а також створення просторової 3D-моделі квітникової композиції з метою оцінювання її естетичних і композиційних характеристик.

Розрахунково-аналітичний метод застосовували для визначення площ окремих орнаментальних елементів квітника, розрахунку балансу території та встановлення необхідної кількості садивного матеріалу кожної квітково-декоративної культури з урахуванням передбаченого 8 % резервного технологічного запасу рослин.

Кошторисно-розрахунковий метод використовували для визначення економічної складової реалізації проєктних рішень. Він передбачав обчислення капітальних витрат на створення квітника, зокрема вартості рослинного матеріалу, ґрунтосуміші, матеріалів та обладнання системи

крапельного поливу, а також визначення сезонних експлуатаційних витрат, пов'язаних з утриманням і доглядом за об'єктом.

2.4. Містобудівна і ландшафтно-планувана характеристика території проєктування та аналіз сучасного стану

Об’єкт проєктування розташований на бульварі Олександрійському, у місті Біла Церква Київської області, неподалік від головного входу до Державного дендрологічного парку «Олександрія» НАН України.

Ділянка являє собою видовжений острівець посеред проїжджої частини, обмежений з обох боків автошляхами, паркувальним майданчиком та пішохідними доріжками (рис. 2.1). Таке розташування визначає специфіку її функціонального використання, умови сприйняття та вимоги до майбутнього квітникового оформлення.



Рис. 2.1. Аерознімок ділянки проєктування на бульварі Олександрійському, м. Біла Церква.

Зона виконує транзитну, репрезентаційну та естетико-акцентну функції, формуючи своєрідну «візитівку» не лише вхідної території дендрологічного парку, а й одного з в’їздів до міста. Відповідно, її благоустрій та озеленення мають бути спрямовані на створення виразного, впорядкованого й естетично привабливого образу міського простору.

На газоні розташована артскульптура «Обіцянка», яка в проєктному рішенні квітника розглядається як вертикальний композиційний акцент. Її пластична форма та просторове розташування можуть бути використані для створення цілісної композиції, у якій скульптура гармонійно поєднуватиметься з квітковим оформленням території.

З огляду на розташування ділянки в межах транспортної розв'язки, інтенсивність автомобільного руху та значний пішохідний і туристичний трафік, важливим чинником проєктування є забезпечення належної візуальної виразності квітника з різних точок огляду. Композиція сприйматиметься як із вікон автомобілів під час руху, так і з прилеглих пішохідних доріжок. Тому доцільним є використання великих за площею, чітко окреслених геометричних елементів, контрастних кольорових поєднань і простого для сприйняття орнаментального рисунка. Такий підхід сприятиме збереженню цілісності композиції та її читабельності як із близької відстані, так і в умовах динамічного огляду.

Рельєф території переважно рівнинний, без виражених перепадів висот. Це створює сприятливі передумови для влаштування регулярного орнаментального квітника, оскільки спрощує виконання розбивних робіт, підготовку ґрунту та забезпечує рівномірне сприйняття рисунка композиції. Водночас під час реалізації проєкту необхідно врахувати особливості поверхневого стоку атмосферних опадів, щоб уникнути застою води та забезпечити належні умови для росту рослин.

За результатами візуального обстеження встановлено, що більшу частину території займають газон і живоплоти із самшиту вічнозеленого. Наявний живопліт формує межі озелененої ділянки, частково відокремлюючи її від прилеглого дорожнього простору. Загальна площа зелених насаджень становить 2514 м², з яких 2258 м² припадає на газон, а 256 м² – на живоплоти. Площа твердого покриття становить 96 м², а площа, зайнята скульптурою, – 3 м² (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – **Баланс території об’єкта**

№ з/п	Назва території	Існуючі площі	
		$м^2$	%
1	Дорожнє покриття (асфальт)	96,0	3,7
2	Артскульптура «Обіцянка»	3,0	0,1
3	Зелені насадження, усього	2514,0	96,2
3.1	Живоплоти із самшиту	256,0	9,8
3.2	Газон	2258,0	86,4
Разом		2613,0	100,0

Примітка: площі живоплотів і газону наведено як складові загальної площі зелених насаджень; вони не додаються повторно до підсумку.

Як свідчать дані таблиці 2.1, на момент обстеження територія характеризується переважанням газонного покриття, частка якого становить 86,4 % від загальної площі об’єкта. Живоплоти займають 9,8 %, тоді як частка дорожнього покриття та скульптури є незначною. Отже, наявна планувальна структура має переважно озеленений характер, однак не забезпечує достатнього композиційного різноманіття та виразного декоративного оформлення, відповідного репрезентаційному значенню цієї території.

Ділянка перебуває під впливом сонячного освітлення протягом більшої частини дня. Відсутність значного затінення від прилеглої забудови та високих дерев створює сприятливі умови для використання світлолюбних квітково-декоративних рослин. Зокрема, для формування орнаментальних елементів можуть бути використані *Salvia splendens, Tagetes patula, Coleus blumei* та *Cineraria maritima*. Водночас під час добору асортименту необхідно враховувати підвищене нагрівання ґрунту й можливий дефіцит вологи в літній період, зумовлені відкритим розташуванням ділянки та близькістю автомобільних шляхів.

За результатами візуального обстеження газон перебуває в задовільному стані(рис. 2.2). Разом із тим у безпосередній близькості до дорожнього покриття спостерігаються окремі ділянки з ущільненим ґрунтом

і зрідженим травостоєм, що може бути наслідком механічного впливу, пилового забруднення та несприятливих умов зволоження. Самшитові живоплоти загалом перебувають у доброму фітосанітарному та декоративному стані. Проте їхня наявність частково обмежує візуальне сприйняття внутрішньої частини ділянки. З метою покращення оглядовості та розкриття квітникової композиції проєктними пропозиціями передбачено часткове скорочення живоплоту зі збереженням його окремих фрагментів.



Рис. 2.2. Фотофіксація об’єкта.

Джерело: фото автора

За результатами аналізу існуючого стану території розроблено проєктні пропозиції, спрямовані на зміну співвідношення окремих видів озеленення та посилення декоративної функції ділянки. Основним композиційним заходом є створення великого орнаментального квітника, який стане головним естетичним акцентом території. Для його розміщення передбачено скорочення площі газону та частковий демонтаж наявного самшитового живоплоту. При цьому збережені фрагменти живоплоту виконуватимуть функцію структурного обрамлення та забезпечуватимуть візуальне впорядкування простору.

Відповідно до проєктного рішення площу квітника передбачено збільшити до 1368 м². Площа газону після реалізації пропозицій становитиме 1069 м², а площа живоплотів скоротиться до 77 м² (табл. 2.3). Таким чином, основна частина озелененої території буде відведена під орнаментальну квітникову композицію, водночас збережеться достатня площа газонного покриття та окремі елементи наявних живоплотів.

Таблиця 2.2 – **Баланс території об'єкта за проєктом**

№ з/п	Назва території	Існуючі площі	
		$м^2$	%
1	Дорожнє покриття (асфальт)	96,0	3,7
2	Артскульптура «Обіцянка»	3,0	0,1
3	Зелені насадження, усього	2514,0	96,2
3.1	Живоплоти із самшиту	77,0	2,9
3.2	Газон	1069,0	40,9
3.3	Квітник	1368,0	52,4
Разом		2613,0	100,0

Примітка: площі живоплотів, газону та квітника є складовими загальної площі зелених насаджень.

Як видно з таблиці 2.2, реалізація проєктних пропозицій передбачає суттєву трансформацію структури озеленення. Частка газону зменшується з 86,4 до 40,9 %, а частка живоплотів – з 9,8 до 2,9 %. Натомість площа квітника становитиме 52,4 % від загальної площі об'єкта. Отже, квітникова композиція стане домінантним елементом озеленення.

Запропоноване співвідношення площ дає змогу поєднати декоративну функцію квітника зі збереженням газонного простору та частини наявних зелених насаджень. Такий підхід сприятиме підвищенню естетичної привабливості території, формуванню впізнаваного образу вхідної зони дендрологічного парку та підкресленню культурної своєрідності міського середовища.

РОЗДІЛ 3.
ПРОЄКТНІ ПРОПОЗИЦІЇ КВІТНИКОВОГО ОФОРМЛЕННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ УКРАЇНСЬКОГО ОРНАМЕНТУ

3.1. Розроблення проєкту квітника на основі українських орнаментальних мотивів та підбір асортименту рослин

Аналіз наукових джерел та практичного досвіду доводить, що поєднання традиційної орнаментики з правильно підібраним асортиментом квітково-декоративних рослин дає змогу створювати високоестетичні композиції, які поєднують декоративну виразність і культурно-символічний зміст [18, 26, 27, 34].

Формування концепції квітникового оформлення об’єкта базується на сучасній інтерпретації традиційної української орнаментики. Видовжена конфігурація ділянки, її транзитний характер та можливість огляду з різних точок зумовили вибір динамічного й композиційно стійкого орнаментального мотиву, який зберігає чіткість і виразність у рослинній композиції. Під час проєктування враховано принципи геометричної організації орнаменту, ритму, симетрії та колористичного контрасту [18, 27, 30, 31].

В основу композиційного вирішення квітника покладено традиційний геометричний орнамент «безконечник» (меандр), запозичений із мотивів української вишивки Хмельницької області початку ХХ ст. Хвилясті та ламані лінії «безконечника», що утворюють безперервний візерунок, у народній традиції пов’язують із символікою нескінченності, безперервності життя та циклічності природних процесів [12, 27].



Рис. 3.1. Геометричний орнамент «безконечник» (меандр).

Джерело: Символіка українських орнаментів: https://www.instagram.com/p/DF5ldZFs4gw/?img_index=2

Композиційна структура квітника передбачає ритмічне чергування меандроподібних ліній і кутових елементів, які послідовно розгортаються вздовж усієї довжини квітникового масиву (рис. 3.2).



Рис. 3.2. Візуалізація проєкту квітника на основі українських орнаментальних мотивів.

Орнаментальний мотив формується завдяки контрастному поєднанню кольорових площин, що створюють виразний графічний рисунок. Зовнішнє обрамлення підкреслює геометричну цілісність

композиції, а внутрішні елементи забезпечують її ритмічність і просторову динаміку. Чітка геометрична побудова полегшує перенесення орнаменту на місцевість і забезпечує його сприйняття як із близької відстані пішоходами, так і з транспортної розв'язки (Додаток А. Генеральний план).

Для створення квітникової композиції передбачено використання чотирьох видів квітково-декоративних рослин, які в умовах Правобережного Лісостепу України вирощуються переважно як однорічні культури (рис. 3.3).

Добір асортименту здійснювали з урахуванням декоративних характеристик рослин, забарвлення листків і суцвіть, особливостей габітусу, здатності формувати щільний рослинний покрив та зберігати декоративність протягом вегетаційного періоду [4, 8, 15, 29].

Основу колористичного рішення становлять такі рослини:

1. Сальвія блискуча (*Salvia splendens*) 'Sizzler Red' – використовується для формування насичених червоних орнаментальних елементів. Характеризується яскравими суцвіттями, тривалим періодом цвітіння та виразним кольоровим акцентом.

2. Колеус Блюме (*Coleus blumei*) 'Dark Chocolate' – декоративно-листяна культура з темним, насиченим забарвленням листків. Використовується для створення контрастних контурів і підкреслення геометрії орнаменту.

3. Цинерарія приморська (*Cineraria maritima*) 'Silverdust' – характеризується сріблясто-сірим, глибоко розсіченим листям, яке створює виразний колористичний контраст із темно-бордовими, червоними та жовтими елементами композиції.

4. Чорнобривці відхилені (*Tagetes patula*) 'Bonanza Yellow' – використовуються для формування яскравих жовтих орнаментальних площин. Рослини мають компактний габітус, рясно цвітуть і характеризуються тривалим збереженням декоративності.



Сальвія блискуча 'Sizzler Red'
Джерело: https://www.lucasgreenhouses.com/plant/Salvia-splendens-Vista-Red



Колеус Блюме 'Dark Chocolate'
Джерело: https://matla-flowers.com.ua/roots/coleus-in-pot/koleus-dark-chocolate



Цинерарія приморська 'Silverdust'
Джерело: https://supermarket-nasinnia.ua/uk/3438-silverado-semena-tsinerarii-hem-zaden.html



Чорнобривці відхилені 'Bonanza Yellow'
Джерело: https://urozhaj.com.ua/nasinnia-chornobryvtsi-rozlohi-maliuk-lymonni-0.1-h-profesiine-nasinnia/

Рис. 3.3. Запроєктовані квітникові культури для орнаментального квітника.

Оскільки ділянка є відкритою, добре інсольованою та розташована біля автошляху, обрані культури володіють підвищеною посухостійкістю, витривалістю до міського середовища, а також підходять для вирощування на місцевих типах ґрунтів (таблиця 3.1).

Таблиця 3.1 – Характеристика запроектованого асортименту рослин для килимового квітника.

Назва культури	Роль у композиції	Екологічні вимоги	Період декоративності
Сальвія блискуча (*Salvia splendens*) 'Sizzler Red'	Формує головні динамічні ламані лінії узору, задаючи ритміку та виразний насичений акцент уздовж усього масиву.	Переносить високі літні температури. Добре розвивається на помірно зволожених суглинках на повному сонячному освітленні.	червень–жовтень (до перших приморозків)
Колеус Блюме (*Coleus blumei*), 'Dark Chocolate'	Темно-бордове майже чорне листя колеуса створює чітку, контрастну облямівку по периметру квітника, яка візуально відокремлює композицію від газону	Сорт, стійкий до прямого сонячного освітлення Добре реагує на формувальну стрижку, що важливо для підтримання геометричного контуру насадження	від висаджування розсади в травні до осінніх заморозків
Цинерарія приморська (*Cineraria maritima*) 'Silverdust'	Заповнює простір усередині та навколо ліній сальвії. Сріблясто-біле листя створює м'який контрастний фон, який візуально підсвічує візерунок	Посухостійка культура, не вибаглива до ґрунтів, легко переносить тимчасовий дефіцит вологи та підвищений вміст пилу біля автомагістралей.	травень – листопад (зберігає вигляд після перших легких заморозків)
Чорнобривці відхилені (*Tagetes patula*) 'Bonanza Yellow'.	Яскраві сонячно-жовті плями заповнюють бічні трикутні та кутові сектора орнаменту, створюючи теплий колористичний контраст у традиційній народній гамі.	Традиційна для даного регіону культура. Невибаглива до суглинкових ґрунтів, стійка до посухи, спеки та міського суховію.	травень – жовтень

Поєднання рослин із різними декоративними характеристиками дозволяє сформувати багатоколірну композицію, у якій забарвлення листків доповнюється кольоровими акцентами суцвіть. Контраст сріблястих, темно-бордових, червоних і жовтих відтінків сприяє підсиленню графічної виразності орнаменту та забезпечує декоративність квітника протягом вегетаційного періоду.

Таким чином, запропонована композиція поєднує традиційні мотиви української орнаментики із сучасними прийомами регулярного квітникового оформлення. Використання модульного принципу побудови, контрастного колористичного рішення та компактного асортименту квітково-декоративних культур забезпечує цілісність композиції, її виразність і можливість практичної реалізації в умовах міського середовища.

3.3. Технологія створення та сезонного утримання орнаментальних квітників

Процес створення та утримання орнаментального квітника охоплює кілька послідовних етапів.

1.Підготовчий етап та підготовка ґрунту.

На початковій стадії проводиться натурне обстеження ділянки та її очищення. Здійснюється зняття верхнього ущільненого шару ґрунту на глибину 20–30 см. Знятий шар ґрунту замінюється грунтосумішшю, який згідно з агротехнічними вимогами для килимових квітників складається з дернової землі, низинного торфу та піску у співвідношенні 2:1:1. Кислотність грунтосуміші підтримується в межах pH 6,0–6,8. Після насипання родючого шару на ділянку поверхня ретельно вирівнюється, злегка ущільнюється та обладнується системою крапельного зрошення для компенсації мікрокліматичного навантаження міського середовища.

2. Розбивка орнаменту та висаджування розсади. Перенесення геометричного візерунка у натуру реалізується за допомогою шнурів та кілочків. Для запобігання змішування рослин та деформації ліній вздовж

контурів елементів орнаменту у ґрунт вкопуються гнучкі пластикові бордюри врівень з поверхнею землі.

Висаджування розсади здійснюється наприкінці весни (після завершення весняних заморозків, орієнтовно після 27 квітня).

Зовнішнє обрамлення (контур клумби) створюється за допомогою темно-бордового Колеуса Блюме 'Dark Chocolate'. Червоний візерунок формується за допомогою Сальвії блискучої 'Sizzler Red', чиї насичені суцвіття створюють головні динамічні ламані лінії узору. Внутрішній фон навколо візерунка заповнюється цинерарією приморською 'Silverdust'. Трикутні жовті акценти заповнюються чорнобривцями відхиленими 'Bonanza Yellow'. Щільність посадки розсади: 16 шт./м² (25 × 25 см).

Після завершення садіння обов'язково проводиться рясний полив розсади для прискорення приживлення рослин.

3.Система сезонного догляду. Для збереження високої декоративності квітника впродовж вегетаційного сезону виконується комплекс агротехнічних заходів. У засушливі періоди (липень-серпень) здійснюється регулярний полив із нормою 10–15 л/м² тричі на тиждень у ранкові або вечірні години.

Формування та стрижка, так як композиція квітника базується на суворій геометрії, колеус Блюме та цинерарія потребують регулярної формувальної стрижки (через 2 тижні) для утримання єдиної висоти ярусу (15–20 см) і запобігання розростанню. У сальвії та чорнобривців своєчасно видаляються відцвілі суцвіття.

Проводиться ручне прополювання бур'янів до повного змикання крони рослин у міжряддях та періодичне внесення мінеральних підживлень.

З настанням стійких осінніх заморозків (друга половина жовтня) проводиться фітосанітарне очищення території від листя та консервація системи поливу на зимовий період.

Календарний план агротехнічних робіт з догляду за квітником представлено у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – **Календарний план агротехнічних робіт з догляду за квітником**

Місяць	Етап робіт	Зміст та технологія виконання робіт	Норми та періодичніст ь
Квітень	Підготовка території та ґрунту	Прибирання рослинного сміття та очищення ділянки.	Одноразово (середина – кінець квітня)
Травень	Розбивка та висаджування розсади	Розмітка ділянки за допомогою шнурів і кілочків, винесення візерунку в натуру. Встановлення пластикових бордюрів для фіксації меж між кольорами. Висаджування розсади, рясний полив .	Щільність посадки: 20 шт./м² (20 × 20 см)
Червень	Укорінення, прополювання та перше формування	Регулярний полив розсади. Прополювання бур'янів та розпушу-вання міжрядь до повного змикання рослин. Перше формувальне прищипування верхівок колеуса та сальвії для стимуляції кущення і щільного змикання кілима. Підсадка рослин зі страхового запасу (у разі випаду).	Полив: 2–3 рази на тиждень Прополювання: у міру появи бур'янів Прищипування: 1–2 рази на місяць
Липень	Інтенсивний догляд, зрошення та стрижка	Регулярний крапельний полив у ранкові або вечірні години. Формувальна стрижка *Coleus blumei* для підтримки висоти (20см) та видалення квітконосів. Контроль висоти та формувальне прищипування *Cineraria maritima*. Позакореневе підживлення фосфорно-калійними мінеральними добривами	Полив: 10–15л/м^2 (3–4 рази на тиждень) Стрижка *Coleus*: 1 раз на 2 тижні Підживлення: 1–2 рази на місяць
Серпень	Підтримання декоратив-ності та омолодження	Продовження крапельного зрошення під час літньої посухи. Видалення відцвілих суцвіть *Salvia splendens* та *Tagetes patula* для збереження чистоти кольорів. Контрольне підстригання меж колеуса вздовж бордюрів для збереження чіткості візерунку	Полив: 10–15л/м^2 (3–4 рази на тиждень) Стрижка бордюрів: у міру відростання пагонів
Вересень	Осіннє обслуговування та фітосанітарія	Зменшення інтенсивності поливу у зв'язку зі зниженням температур. Санітарне очищення поверхні килимового квітника від рослинних залишків. Вирівнювання висоти ярусів (15–25см).	Полив: 1 раз на тиждень (залежно від опадів) Очищення від решток: 2 рази на місяць

Жовтень	Завершення вегетації та фіксація результатів	Огляд стану рослин після перших осінніх заморозків (орієнтовно після 19 жовтня). Видалення однорічних видів, що втратили декоративніст ь (*Salvia, Tagetes, Coleus*). Збереження сріблястих контурів *Cineraria maritima*, яка витримує легкі приморозки довше за інші культури.	
Листопад	Закриття сезону та консервація	Повне видалення рослинних решток із території клумби. Промивання, видування залишків води та консервація системи крапельного зрошення на зимовий період. Перекопування або підготовка ділянки до зимового відпочинку.	Одноразово (перша половина листопада)

РОЗДІЛ 4.

ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ПРОЄКТНИХ РІШЕНЬ

4.1. Розрахунок вартості розсади і робіт з озеленення для створення квітника

Загальна площа проєктованого квітника становить 1368 м². Для створення щільного килимового покриву прийнято схему посадки 25 × 25 см, що відповідає щільності 16 рослин на 1 м². Додатково передбачено 8 % запасу садивного матеріалу для компенсації можливих втрат під час транспортування, висаджування та приживлення рослин.

Розрахунок кількості розсади здійснювали відповідно до частки площі, відведеної під кожен колірний елемент орнаментальної композиції.

1. **Сальвія блискуча** (*Salvia splendens*) 'Sizzler Red' – використовується для формування червоних ламаних ліній меандру. Частка площі становить 35 %, або 478,8 м². Потреба в рослинах без урахування запасу: 478,8 × 16 = 7661 шт. З урахуванням 8 % запасу необхідно **8274 шт.**

2. **Цинерарія приморська** (*Cineraria maritima*) 'Silverdust' – формує сріблясто-білий внутрішній фон навколо елементів із сальвією. Частка площі становить 30 %, або 410,4 м². Потреба в рослинах без запасу: 410,4 × 16 = 6566 шт. З урахуванням 8 % запасу необхідно **7092 шт.**

3. **Колеус Блюме** (*Coleus blumei*) 'Dark Chocolate' – використовується для створення темної зовнішньої облямівки та підкреслення контурів орнаменту. Частка площі становить 20 %, або 273,6 м². Потреба в рослинах без запасу: 273,6 × 16 = 4378 шт. З урахуванням 8 % запасу необхідно **4728 шт.**

4. **Чорнобривці відхилені** (*Tagetes patula*) 'Bonanza Yellow' – формують жовті трикутні та кутові акценти композиції. Частка площі становить 15 %, або 205,2 м². Потреба в рослинах без запасу: 205,2 × 16 =

3283 шт. З урахуванням 8 % запасу необхідно **3546 шт**.

Розрахунок вартості розсади для створення квітника представлено в таблиці 4.1.

Таблиця 4.1 – **Розрахунок вартості розсади для створення квітника**

№ з/п	Назва виду (українська, латинська)	Елемент орнаменту та колір	Площа, м^2	Кількість, шт.	Ціна, 1 шт	Загальна вартість
1	Сальвія блискуча *(Salvia splendens)* 'Sizzler Red'	Лінії меандру / Червоний	478,8	8274	25,00	206 850,00
2	Цинерарія приморська *(Cineraria maritima)* 'Silver dust'	Внутрішній фон / Сріблястий	410,4	7092	15,00	106 380,00
3	Колеус Блюме *(Coleus blumei)* 'Dark Chocolate'	Зовнішній контур / Бордово-чорний	273,6	4728	20,00	94 560,00
4	Чорнобривці відхилені *(Tagetes patula)* 'Bonanza Yellow'	Трикутні акценти / Жовтий	205,2	3546	20,00	70 920,00
Разом				**2840**		**478 710, 0**

Вартість садивного матеріалу визначено на основі аналізу актуальних пропозицій українських виробників і реалізаторів квітково-декоративної розсади. З урахуванням значного обсягу закупівлі для кошторисних розрахунків прийнято орієнтовні ціни на одну рослину: сальвія блискуча – 25 грн, цинерарія приморська – 15 грн, колеус Блюме – 20 грн, чорнобривці відхилені – 20 грн. Загальна потреба в садивному матеріалі з урахуванням 8 % резерву становить 23 640 рослин, а його орієнтовна вартість – 478 710 грн.

Вартість робіт з облаштування квітника визначено відповідно до технологічної послідовності виконання ландшафтних робіт. На першому етапі передбачається очищення території, зняття наявного дернового покриву та підготовка ґрунту. Наступний етап включає розпушування, вирівнювання

поверхні, внесення добрив і розмічування контурів орнаментального рисунка відповідно до проєктного креслення. Завершальним етапом є висаджування квітково-декоративних рослин згідно з розробленою схемою та проведення початкового поливу (табл. 4.2).

Таблиця 4.2 – **Розрахунок вартості робіт з облаштування квітника**

№	Найменування робіт	Од. виміру	Обсяг робіт	Ціна за од., грн	Загальна вартість, грн
	Викопування кущів живоплоту механізованим способом	пог. м	179	50,00	8 950,00
1	Очищення території від рослинних залишків і сміття	м²	1368	20,00	27 360
2	Зняття старої дернини та видалення рослинного шару в межах квітника	м²	1368	36,00	49 248
3	Розпушування та культивація ґрунту	м²	1368	15,00	20 520
4	Вирівнювання поверхні та підготовка ґрунту до садіння	м²	1368	25,00	34 200
5	Розмічування контурів орнаментального рисунка на місцевості	м²	1368	8,00	10 944
6	Внесення мінеральних добрив та їх загортання в ґрунт	м²	1368	19,00	25 992
7	Висаджування розсади квітково-декоративних рослин	шт.	23 640	5,00	118 200
8	Початковий полив висаджених рослин	м²	1368	2,00	2 736
Разом					**298150**

Для звільнення території від частини існуючих живоплотів передбачено механізоване викопування рослин. Загальна довжина ділянки, на якій виконуватимуться роботи, становить 179 пог. м. За орієнтовної вартості робіт 50 грн за 1 пог. м загальні витрати становитимуть 8950 грн.

Найбільшу частку витрат на виконання робіт становить висаджування садивного матеріалу, що зумовлено значною кількістю рослин, необхідних для формування щільного орнаментального покриву. Загальна вартість робіт становить 298150 грн, а разом із придбанням садивного матеріалу – 776 860 грн.

4.2. Розрахунок вартості додаткових витратних матеріалів і робіт

Для реалізації проєктних пропозицій квітникового оформлення передбачено використання додаткових витратних матеріалів, необхідних для забезпечення оптимальних умов росту й розвитку рослин та підтримання належного декоративного стану квітника (табл. 4.3).

Зокрема, для чіткого окреслення контурів орнаментального рисунка та розмежування окремих ділянок із різними видами рослин передбачено встановлення гнучкого пластикового бордюру заввишки 10 см. Загальна потреба в ньому становить 1850 пог. м.

Для забезпечення рослин необхідними елементами живлення передбачено застосування пролонгованого добрива Osmocote Exact у кількості 37,7 кг. За ціни 420 грн/кг його загальна вартість становитиме 15 834 грн.

З метою забезпечення регулярного та раціонального водопостачання рослин проєктом передбачено влаштування системи крапельного зрошення, до складу якої входять крапельна стрічка, трубопроводи та елементи автоматичного керування. Орієнтовна вартість комплекту становить 48 000 грн.

Таблиця 4.3 – **Потреба в додаткових витратних матеріалах**

№	Найменування матеріалу	Одиниця виміру	Кількість	Ціна за од., грн	Загальна вартість, грн
1	Гнучкий пластиковий бордюр (*h* = 10см)	п. м	1 850	35,00	64 750,00
2	Пролонгова не добриво (*Osmocote Exact*)	кг	37,7	420,00	15 834,00
3	Комплект крапельного зрошення (стрічка, труба, автоматика)	компл.	1	48 000,00	48 000,00
Разом					**128 584,00**

Отже, загальна вартість додаткових витратних матеріалів, необхідних для реалізації проєкту, становить 128 584 грн.

Таким чином, орієнтовна кошторисна вартість створення регулярного орнаментального квітника площею 1368м^2 становить **905444,00 грн**.

У розрахунку на 1м^2 готового орнаментального квітника витрати складають ≈ 661, 9 грн/м^2, що є виправданим та економічно обґрунтованим показником для об'єктів такого рівня складності та репрезентативності. Економічну обґрунтованість запропонованих витрат підтверджує їх порівняння з актуальними ринковими показниками вартості робіт з озеленення. За даними відкритих пропозицій виконавців у м. Біла Церква, станом на 2026 рік середньоринкова вартість виконання робіт з озеленення відповідно до проєкту становить близько 640 грн/м², а діапазон цін коливається від 500 до 1000 грн/м². Вартість створення квітника, наведена в окремих пропозиціях виконавців, становить від 600 грн/м².

ВИСНОВКИ

1. У результаті дослідження встановлено, що український народний орнамент як важлива складова національної культурної спадщини, характеризується композиційними особливостями – симетрією, ритмічністю, повторюваністю елементів, пропорційністю і гармонійним поєднанням кольорів. Визначено, що найбільш придатними для використання у квітниковому оформленні є геометричні та рослинні мотиви, зокрема ромби, розетки, хвилясті лінії, стилізовані квіти й Дерево життя.

2. Аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду засвідчив перспективність використання національних орнаментальних мотивів у формуванні декоративного образу громадських просторів. Важливими передумовами успішної реалізації таких композицій є обґрунтований добір квітково-декоративних рослин, технологічність вирощування розсади та забезпечення належного догляду.

3. Проведено комплексний аналіз території проєктування, розташованої на бульварі Олександрійському в м. Біла Церква. Встановлено, що ділянка має вигідне просторове розташування, високу візуальну доступність. Її функціональне призначення визначається поєднанням транзитної, репрезентаційної та естетичної складових, що обгрунтовує створення виразної квітникової композиції.

4. Ділянка характеризується рівнинним рельєфом, відкритістю до сонячного освітлення та наявністю газонного покриття і бордюру із самшиту вічнозеленого. Природно-кліматичні та просторові умови території загалом є сприятливими для створення регулярного килимового квітника з використанням світлолюбних однорічних квітково-декоративних культур.

5. На основі аналізу особливостей території та традиційної української орнаментики розроблено концепцію квітникового оформлення ділянки. В основу композиційного рішення покладено геометричний орнамент «безконечник» (меандр), який добре адаптований до видовженої конфігурації території. Створення килимового квітника з використанням традиційного

мотиву підвищує естетичну привабливість громадського простору та популяризує національну культурну спадщину.

6. Для реалізації проєктного рішення обґрунтовано асортимент із чотирьох квітково-декоративних культур: *Salvia splendens* 'Sizzler Red', (*Coleus blumei*) 'Dark Chocolate', *Cineraria maritima* 'Silverdust' та *Tagetes patula* 'Bonanza Yellow'. Добір рослин здійснено з урахуванням їхніх декоративних характеристик, особливостей габітусу, забарвлення листків і суцвіть, здатності формувати щільний рослинний покрив та відповідності умовам відкритої, добре освітленої міської території.

7. Визначено економічну ефективність реалізації проєкту створення регулярного орнаментального квітника площею 1368 м². Орієнтовна кошторисна вартість робіт становить 905444,00 грн. Основну частку витрат заплановано на придбання розсадного матеріалу та робіт з озеленення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агрокліматичне районування України. URL: https://geomap.land.kiev.ua/zoning-3.php (дата звернення: 21.07.2026).

2. Астахова Є. В., Крупа Т. М., Череватенко М. Г. Ландшафтний дизайн. Сучасні рішення. Харків, 2007. 320 с.

3. Безлюбченко О. С., Завальний О. В., Черноносова Т. О. Планування і благоустрій міст. Харків : ХНАМГ, 2013. 204 с.

4. Бессонова В. П. Рослини квітників : довідник. Дніпропетровськ : Вид-во «Свідлер А. Л.», 2010. 176 с.

5. Бессонова В. П., Яковлєва-Носарь С. О., Іванченко О. Є. Аналіз квітникового озеленення у парках і скверах Правобережжя міста Дніпра. Науковий вісник НЛТУ України. 2022. Т. 32, № 1. С. 51–61. DOI: https://doi.org/10.36930/40320108.

6. Білоус В. І. Садово-паркове мистецтво : коротка історія розвитку та методи створення художніх садів. Київ : Науковий світ, 2001. 299 с.

7. Білоус В. Ландшафтний дизайн: теорія і практика. Київ : Науковий світ, 2001. 109 с.

8. Ващук Ю. В., Олешко О. Г., Левандовська С. М. Видове різноманіття квітниково-декоративних рослин міста Біла Церква//Лісівнича освіта і наука: стан, проблеми та перспективи розвитку: збірник матеріалів VII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Ломжа – Малин, 21.03.2025) Частина 1. Малин: Малинський фаховий коледж, Україна; Ломжа: Міжнародна академія прикладних наук в Ломжі, Республіка Польща. Видавництво: MANS w Łomży. С. 127-130. DOI: https://doi.org/10.58246/AKEG9178.

9. Вектори розвитку етностилю в сучасному дизайні громадських інтер'єрів України. URL: https://lnam.edu.ua/files/Academy/nauka/visnyk/pdf_visnyk/24/6.pdf (дата звернення: 20.07.2026).

10. Горбенко Н. Є. Однорічні декоративні рослини у квітковому оформленні Львова. Науковий вісник НЛТУ України. 2013. Вип. 23.9. С. 172–176.

11. Довідник квітникаря-любителя / Т. М. Черевченко, В. В. Капустян, Л. М. Яременко та ін. ; за ред. Т. М. Черевченко. Київ : Урожай, 1994. 366 с.

12. Захарчук-Чугай Р. В. Українська народна вишивка : західні області УРСР. Київ : Наукова думка, 1988. 190 с.

13. Іваненко Т. Орнамент і архітектура: від минулого до майбутнього. Львів : Літопис, 2010. 192 с.

14. Іщук Л. П. Аналіз стану квітникових насаджень м. Біла Церква та шляхи його поліпшення. Агробіологія. 2012. № 8. С. 78–82.

15. Квітникарство : навч. посіб. / Л. П. Іщук, О. Г. Олешко, В. М. Черняк, Л. А. Козак ; за ред. Л. П. Іщук. Біла Церква : БНАУ, 2014. 292 с.

16. Київський квітковий годинник. URL: https://kyivpastfuture.com.ua/kvitkovyj-godynnyk-u-kyyevi/ (дата звернення: 23.08.2026).

17. Кліматичне районування України. URL: https://geomap.land.kiev.ua/zoning-12.php (дата звернення: 21.07.2026).

18. Косик О. І., Гнатюк Л. Р., Шталінберг О. М., Гоменюк А. П. Орнаменталістика та українські традиції в садах. Теорія та практика дизайну. 2025. Вип. 34. С. 508–516. DOI: https://doi.org/10.32782/2415-8151.2024.34.55.

19. Косик О. І., Летік К. В. Формування комфортного міського середовища засобами озеленення. Теорія та практика дизайну. 2021. Вип. 23. С. 134–140.

20. Кравченко О. Українські орнаменти в сучасному мистецтві. Харків : Ранок, 2018. 240 с.

21. Крижанівська Н. Я. Основи ландшафтного дизайну : підручник. Київ : Ліра-К, 2020. 218 с.

22. Крижанівська Н. Я., Вотінов М. А., Смірнова О. В. Основи ландшафтної архітектури та дизайну. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. 348 с.

23. Кучерявий В. П. Озеленення населених місць. Львів : Світ, 2005. 456 с.

24. Ландшафтний дизайн. Квітник в українському етностилі. URL: https://youtu.be/sT7sQ7JqJxk (дата звернення: 18.07.2026).

25. Марченко Л. Геометрія традицій: аналіз української орнаментики. Дніпро : Арт-Прес, 2021. 180 с.

26. Нагорна В. С. Флористика як засіб репрезентації культурних кодів української національної ідентичності у міському дизайні. Наука онлайн: Міжнародний електронний науковий журнал. 2021. № 11. DOI: https://doi.org/10.25313/2524-2695-2021-11-41-2. URL: https://nauka-online.com/publications/architecture/2021/11/41-2/ (дата звернення: 18.08.2026).

27. Нікішенко Ю. І. Символіка окремих геометричних орнаментів української вишивки. Наукові записки НаУКМА. Теорія та історія культури. 2002. Т. 20–21. С. 76–80. URL: https://ekmair.ukma.edu.ua/items/c8e775a6-bb87-414c-8675-136d2608dbac (дата звернення: 18.08.2026).

28. Пирогова Я. С. Колористика квітника. Міжнародний студентський науковий вісник. 2018. № 2. С. 129.

29. Прокопчук В. М. Квітникарство. Вінниця : ВНАУ, 2016. 126 с.

30. Пушкар В. В., Жирнов А. Д. Ландшафтна архітектура та дизайн : практикум. Київ : НАКККіМ, 2012. 128 с.

31. Пушкар В. В., Жирнов А. Д., Вільгельм-Швадачак О. К. Дизайн квітників : навч. посіб. Київ : Альтерпрес, 2007. 92 с.

32. Роговський С. В. Термінологічний словник фахівця з садово-паркового будівництва і ландшафтної архітектури. Київ : КНТ, 2017. 140 с.

33. Рожак-Литвиненко К. Б., Бережна А. А. Види квіткового оформлення. Теорія та практика дизайну. 2021. Вип. 23. С. 150–160. DOI: https://doi.org/10.18372/2415-8151.23.16282

34. Рослини, які вважаються символами України. URL: https://flowers.ua/ua/articles/rasteniya-simvoly-ukrainy (дата звернення: 18.08.2026).

ДОДАТКИ

Додаток А